

РУСКА АВАНГАРДНА ЛАВИЦА

Русский футуризм: Теория. Практика. Критика. Воспоминания.
Составители: В. Н. Терехина, А. П. Зименко. Москва,
„Наследие“, 1999.

“Само ние сме лицето на нашето Време. Рогът на времето тръби чрез нас в словесното изкуство.” Първите редове от манифеста “Шамар за обществения вкус” (подписан от Д. Бурлюк, А. Кручоних, В. Маяковски и В. Хлебников) разтърсват с императивната си убеденост. Те са емблематична характеристика на това, как водещите личности в културата на руския, а и не само на руския живот от интересните години на началото на ХХ век осъзнават себе си и ролята си във времето и пространството. Гласът на времето мощно струи и от всички останали материали, публикувани в книгата “Руският футуризм”, издание на Института за световна литература “М. Горки” в Москва. Научните сътрудници В. Терьохина и А. Зименко са подбрали оригинални текстове, илюстриращи чрез теория, практика и спомени на съвременниците руските футуристични групировки от периода 1909 – 1919 г. Системният подход при представянето на материалите от теория към практика дава възможност на читателя да получи комплексна представа за характера на различните течения в руския футуризм, за съответствието или несъответствието на практиката и теоретическите постулати. Манифести и прокламации на различни обединения се преплитат с прозаични и поетически текстове, писани от художници, рисунки, създадени от поети, както и с копия на оригинални страници на техни произведения, изпълнени с рисуван букви и графични орнаменти, като по този начин се експонира уникалната мозайка, наречена руски футуризм.

Поэзия русского футуризма. Санкт-Петербург, „Академический проект“, 1999.

Книгата е от серията “Нова библиотека на поета” (“Новая библиотека поэта”) и представлява обширна (750 страници) антология на руския футуризм. Главен редактор е А. С. Кушнер. Представени са библиографични справки за авторите. Книгата е особено ценна поради факта, че произведенията на повечето автори не са преиздавани след първите им публикации

в началото на миналия век. В своята съвкупност те рисуват пъстроцветното, нееднородно, но все пак цялостно платно на руския футуризм.

Е. А. Бобринская. Футуризм. Москва, „Галарт“, 2000.

Да се пише сериозна книга за направление в изкуството на даден период от културната история на човечеството, само по себе си е предизвикателство. Още по-голямо предизвикателство е да се пише за футуризма, когато той се възприема не само като едно от направленията в изкуството, а като идеология, като ново чувство за живота, като могъщ проект, притежаващ несравнима сила, провокативност, заразителност и динамизъм. Такава трудна задача решава с книгата си “Футуризмът” Е. Бобринска. Две посоки в изследването определят координатната система, поставена в основата на разсъжденията: историческата (или историко-политическата), свързваща идеологията на футуризма с господстващите в началото на ХХ век политически доктрини, и художественотипологическата, изследваща тематиката, естетиката и стилистиката на футуризма. Специален раздел е посветен на руския футуризм. Разгледани са характерните особености на този феномен в руската култура от началото на миналия век, като ясно е акцентиран постулатът на руските футуристи бъдетляни (будетляне) за национални корени на дейността им.

Боряна Кацарска. Кандински и смисълът на изкуството. София, ИК „ЛИК“, 2001, 240 с.

Изследването на Боряна Кацарска открива нова страница в българското изкуствознание и в същото време се вписва в една проблематика, богато и многостранно интерпретирана в европейската и световната специализирана литература, посветена на един от най-значимите художници на ХХ век – Василий Кандински. Монографията представя твореца и теоретика на модерната живопис в широк културноисторически контекст и откроява неговата концепция като ново начало в развитието на изобразителното изкуство. Потърсена е съизмеримостта между метафизика и абстракция, чийто синтез при Кандински се изразява чрез понятията “абсолютно”, “реално”, “конкретно” изкуство. Така се очертава новата терминологична парадигма, въз основа на която се изгражда не само абстракционизмът като конкретно художествено течение на авангардизма, а цялостната перспектива на едно принципно ново разбиране за предметна и безпредметна живопис, за семантика на живописните техники и форми. Книгата е богато илюстрирана с репродукции на Кандински от различни периоди на творческото му развитие.

Петко Троев. Руският модернизъм – енциклопедичен речник. София, Изд. „Труд“, 2004, 324 стр.

Предлаганото издание е първият и единствен по рода си у нас енциклопедичен речник на руския модернизъм. Книгата е съставена от 165 статии за

едно от най-забележителните и най-оригинални явления в руската и европейската култура от края на XIX и началото на XX в. Руският модернизъм се разглежда в неговата широта, сложност и многообразие като уникална, динамична и отворена културологична и естетическа система със своя специфична философска и художествена идентичност, със своя реформаторска стратегия. Изданието няма претенциите за съдържателна изчерпателност. Сравнително най-пълно и обемно са представени най-ярките и мащабни фигури и явления от "сребърния век" на руската литература и философия, които бележат едни от върховете моменти в руския духовен ренесанс от тази бурна и преломна историческа епоха. Модернизъмът и авангардизъмът в областта на изкуството (живопис, театър, музика) са застъпени с 39 статии за най-популярните и най-емблематичните им проявления. Десет обзорни статии са посветени на литературните и художествените направления, 12 – на най-известните литературни обединения и издания и една – на литературните салони и кафенета на руския модернизъм. Отделните статии съдържат синтезирана информация за житейския и творческия път на различните автори и за етапите на тяхната еволюция, обобщени данни за най-значителните им художествени творби. Оценъчно-аналитичният коментар е пределно лаконичен и е ориентиран главно към открояване на специфичността и доминантните качества на творческите индивидуалности и мястото им в националния културен процес. Приведени са и кратки сведения за взаимовръзките на представителите на руския модернизъм с България и с българската литература и култура. Енциклопедичният речник е предназначен за най-широк кръг читатели – студенти, учители, литературоведи, изкуствоведи и за всички, които се интересуват от историята и съдбата на руския модернизъм, един от най-забележителните феномени в развитието на руската и европейската култура.

Кръстина Арбова